

Aino Vuorijärvi, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, FL,
aino.vuorijarvi@stadia.fi

Maisa Toljamo, projektipäällikkö,
Opinnäytetöiden kehittäminen -hanke 2004–2006, TtT,
mais.toljamo@stakes.fi

Tekstinohjaajana opinnäytetyöprosessissa

Vuosina 2004–2006 valtakunnallinen *Opinnäytetyön kehittäminen* -verkostohanke teki selvityksiä ammattikorkeakoulujen opinnäytetyön nykytilasta yhteisten laatusuosituksen (*Opinnäytetyön laadun tekijät ammattikorkeakoulussa* 2006) ja niiden käyttöönoton perustaksi. Artikkelissa kerromme syksyllä 2006 tehdystä verkkokyselystä, jonka hankeselvityksenä teimme ammattikorkeakoulujen suomen kielen ja viestinnän opettajille.

Tarkoituksena oli saada esiin tavat, joilla opettajat osallistuvat opinnäytetyöprosessiin ja sen ohjaukseen. Kyselyn toisena tehtävänä oli selvittää, miten opettajat osallistuvat opinnäytetyön kehittämiseen eri työryhmissä. Molemmissa pyrittiin tuomaan esiin parhaita käytänteitä. Vastauksia saimme yhteensä 82:lta opettajalta.

Tulokset¹ avaavat toistaiseksi vain vähän kartoitetun opettaja-asiantuntijaryhmän tehtäviä ja monitahoista roolia ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjauksen hyvien käytänteiden toteuttajana ja kehittäjänä. Tulokset vahvistavat käsitystä siitä, että aineryhmän opettajalle edelleen usein tarjottu kielentarkastajan rooli on työelämäläheisiä tekstitaitoja opettaessa kapea. Opetuksen, ohjauksen ja opinnäytetyöhön liittyvän T&K-työn resursseja voisi kohdentaa toisinkin. Opinnäytetyön – ja laajemminkin T&K-viestinnän – kehittämiseen aineryhmän opettajilla on monipuolista osaamista, ja sitä hyödynnetään etenkin ammattikorkeakoulujen yhteisillä kehittämisfoorumeilla.

1 Johdanto

Suomen kielen ja viestinnän opettajat ovat pitkään toimineet ammatillisen opinnäytetyön kielen ohjaajina opistotason tutkinnoissa ja 1990-luvun puolivälistä lähtien myös toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Ammattikorkeakouluissa käytännöt työskentelyyn osallistumisessa, sen määrässä ja ajoituksessa ovat kuitenkin vaihdelleet ja edelleen vaihtelevat hyvinkin paljon.

2000-luvulla läpi koulutuksen ja eliniän opittavista *kieli- ja viestintätaidoista* on kaikilla kouluasteilla alettu yhä vakiintuneemmin puhua *tekstitaitoina*. Eri alojen ammatillisiin tekstitaitoihin pääsee perehtymään suomen kielen ja viestinnän perusopinnoissa, joita suomalaisissa ammattikorkeakouluissa

tarjotaan yleensä vähintään kolmen opintopisteen verran. Lähempänä tutkintonsa valmistumista ammattikorkeakouluopiskelijat saavat opinnäyteprosessinsa tueksi opetusta ja ohjausta tutkimus- ja kehitystyölle tyypillisistä tekstikonventioista. Tämä moni-ilmeinen *tekstinohjaukseksi* kutsuttu opinnäytetyön sisällönohjausta tukeva ja äidinkielen viestinnän taitoja lisäävä prosessi on korkeakouluopinnoissa mielletty suomen kielen (äidinkieli) ja viestinnän opettajan osaamisalueeksi. Kyselyllä selvitimme tekstinohjauksen käytäntöjä tarkemmin.

Kysely toteutettiin syyskuussa 2006 internet-pohjaisella lomakkeella. Tieto kyselystä lähetettiin saatekirjeen kera sähköpostitse suomen kielen ja viestinnän opettajien verkoston sähköpostijakeluna kaikkiin ammattikorkeakouluihin (tuolloin yhteensä 31) kaikkiaan 191:lle opettajalle. Ammattikorkeakoulun suomen kielen ja viestinnän opettajien tarkkaa määrää ja yhteystietoja ei ole keskitetysti saatavilla, joten verkostojakelussa olevia pyydettiin lähettämään kyselyä edelleen kohderyhmään kuuluville kollegoille. Vastausaika oli kuukausi. Vastauksia tuli 24:stä ammattikorkeakoulusta yhteensä 82:lta opettajalta.

2 Tekstinohjaajien tehtävänimikkeet ja toimenkuvat vaihtelevat

Vastaajista valtaosa eli 54 on koulutukseltaan filosofian maistereita. Filosofian lisensiaatteja on 12, kandidaatteja 7 ja tohtoreita 3. Joukkoon HuK (4), KTM ja YTM kuuluu yhteensä 6 vastaajaa. Vastaajien tehtävänimikkeet vaihtelevat kertoen osin myös tehtävän painopistealueesta. Lehtori-nimikkeellä vastaajista toimii yhteensä 32, suomen kielen ja viestinnän lehtorina 17, viestinnän lehtorina 6 ja suomen kielen lehtorina 3. Yksittäisiä lehtoraatteja ovat 1 yritysviestinnän, 1 suomen kielen ja viestinnän ja teatteri-ilmaisun lehtori, 1 äidinkielen ja viestinnän lehtori ja 1 äidinkielen lehtori. Yliopettajista (yhteensä 4) viestinnän yliopettajia on 2, suomen kielen ja viestinnän yliopettajia 1 ja yliopettaja-nimikkeellä toimii 1. Opettaja-nimikkeellä vastanneista päätoimisia tuntiopettajia on 9, suomen kielen ja viestinnän opettajia 4, tuntiopettajia 1 ja yritysviestinnän opettajia 1. Yhden vastaajan tieto puuttuu. Artikkelissa käytämme kaikista vastaajista nimitystä (suomen kielen ja viestinnän) *opettaja*.

Vastaajat edustivat lähes kaikkia ammattikorkeakoulun koulutusaloja (taulukko 1).

TAULUKKO 1. Vastaajat (n = 82) koulutusaloittain.

Koulutusala	n	%
Tekniikan ja liikenteen ala	20	24
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	19	23

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	12	15
Kulttuuriala	8	10
Luonnonvara- ja ympäristöala	6	7
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	5	6
Pelastusala	1	1
Muu, usea ala	11	14

Ammattikorkeakoulun suomen kielen (äidinkieli) ja viestinnän lehtorin ja yliopettajan kelpoisuusehtoja ei ole tarkkaan määritelty, vaan kelpoisuuden tuottaa "soveltuva tutkinto" (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352 § 23). Koska ammattikorkeakoulujen syntyvaiheessa iso osa henkilöstöä siirtyi entisistä opistoasteen opetustehtävistä ammattikorkeakouluihin, ovat yhteisten aineitten tai perusaineitten opettajien valinnassa sovelletut opettajien kelpoisuusehdot yhä usein mukailleet vanhojarakenteita, vaikkakin kullakin ammattikorkeakouluilla on ollut niissä liikkumavaraa. Muun muassa vieraiden kielten kielen opettajien kelpoisuuteen itsestään selvästi kuuluvina on pidetty riittäviä opintoja opettavissa kielissä. Äidinkielisten viestintätaitojen opettajan kelpoisuusehtojen täyttäminen ammattikorkeakoulussa vaikuttaa käyneen entistä haastavammaksi, sillä perinteisen äidinkielen opettajan kelpoisuuden (FM, jolla on sekä kielen että kirjallisuuden opintoja) lisäksi opettajalla toivotaan usein olevan myös viestinnän tai mediakasvatuksen opintoja. Myös puheviestinnän asiantuntemukselle olisi opetuksessa käyttöä. Viestinnän tutkinnon suorittaneilla (KTM, VTM) taas ei välttämättä ole tutkinnossaan kielenkäytön opintoja, joita muun muassa kirjoittamisen pedagogiikan tai kielen- ja tekstinhuollon asiantunteva opettaminen edellyttäisivät. Samoin ilmaisu- tai taideaineiden opettaminen voi olla osalle vierasta. Lisäksi osaamisvaateita monesti lisää opetustehtävien jakaantuminen eri koulutusaloille. Sekä suullisissa että kirjallisissa tekstikonventioissa on paljon alakohtaista variaatiota, johon perehtyminen vie aikaa, etenkin jos opettajalla ei ole ammattitutkintoa tai alakohtaista työkokemusta kuten yleensä ammattiaineiden opettajilla.

Vastauksista myös ilmenee, että raja yhteisten aineitten opettajan ja ammattiaineen opettajan välillä on joissakin koulutusohjelmissa varsin ohut; esimerkkinä suomen kielen ja viestinnän opettaja viestinnän koulutusohjelmassa.

Kyselyssä vastaajat saivat vapaasti nimetä opettamansa aineet, ja vastausten kirjo olikin laaja. Opetettavia aineita ovat:

ammattillinen kasvu ja asiantuntijuus, draama, luovat menetelmät, ilmaisulliset menetelmät, esiintymistaito, journalistiikka, kielenhuolto, kirjallisuus, kirjoittaminen, kokous- ja neuvottelutaito,

laadullinen tutkimus, luova kirjoittaminen, mediantutkimus, mediatieteen perusteet, opinnäytetyökoulutus, sisällöntuotannon projektit, suomalainen kulttuuri, suomen kieli ja viestintä, tekniikan suomi, terapeutinen sanataide, tiedotusopin perusteet, tieteellinen kirjoittaminen, tieto- ja mediatekniikan perusteet; toiminta, ilmaisu ja elämys; tutkimuksen tekeminen ja raportointi, tutkimus- ja kehittämisosaaminen, tutkiva ja kehittävä osaaja, työelämävalmiudet, valokuvatyöpaja ja viestintä.

Laajan ja monitulkintaisen *viestintä*-käsitteen sisään vastaajat asettivat seuraavia opettamiensa aineita:

asiantuntijaviestintä, johtamisviestintä, kansainvälisyysviestintä, kirjoitus- ja puheviestintä, liiketalousviestintä, mainonta ja yritysviestintä, markkinointiviestintä, ryhmäviestintä, T&K-moduulin viestintä, tieteellinen viestintä, tutkimusviestintä, verkkoviestintä, yhteiskunnallinen viestintä, yhteisöviestintä ja yritysviestintä.

Osa näistä voitaisiin luokitella perinteiseen *kirjoitusviestintään* kuuluviksi, toinen osa taas *organisaatio- tai yhteisöviestintään* ja kolmas *markkinointiin*. Mikäli sama lehtori opettaa näitä kaikkia, olisi hänen oltava mielellään paitsi pedagogi myös sekä FM, VTM että KTM. Osaavassa tutkimus- ja kehitystyössä kaikkia näitä osaamisalueita toki tarvitaan; ilman kelpoisuusehtojen täsmentämistä kunkin ammattikorkeakoulun tehtäväksi jäänee, mitä opettajien rekrytoinnissa priorisoidaan ja minkälaista asiantuntemusta opiskelijoille esimerkiksi opinnäytetyön ohjauksessa tarjotaan.

3 Oikoluvusta ohjaussuhteeseen

Tekemämme kyselyn ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää, miten ja missä vaiheissa suomen kielen ja viestinnän opettaja osallistuu ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessiin ja opinnäytetyön ohjaukseen. Vastausta tähän haettiin kymmenen strukturoidun kysymyksen avulla, joihin vastattiin asteikolla: *kyllä/aina* – *joskus* – *ei*. Kussakin kohdassa oli lisäksi tilaa lisätiedon antamiseen. Vastaajat käyttivät tilaisuutta runsaasti hyväkseen.

Taulukosta 2 käy ilmi, miten vastaukset prosentuaalisesti jakoutuivat. Sen mukaan tavallisimmin suomen kielen ja viestinnän opettajalle tarjoutuu opinnäytetyöprosessin loppuvaiheen kielentarkastajan rooli: 90 % opettajista tarkastaa aina kypsyysnäytteen kielen (ks. myös Tanskanen 2007), 67 % lukee ja kommentoi tiivistelmää aina ja samoin 67 % lukee aina valmiin työn – ilmeisesti tarkastaakseen sen ainakin pääosin. Lisäksi joskus valmiin työn lukee 15 % ja tiivistelmän 10 %.

TAULUKKO 2. Suomen kielen ja viestinnän opettajat opinnäytetyöprosessissa (n = 82).

Osa-alue	kyllä/ joskus aina		ei
	%	%	%
Opinnäytetyöseminaari-istuntoihin osallistuminen	15	37	48
Suunnitelmavaiheen tekstin lukeminen ja ohjaus	30	45	25
Tekstiversioiden lukeminen ja ohjaus	41	45	14
Valmiin työn lukeminen	67	15	18
Työkohtaisin ohjauskeskusteluihin osallistuminen	20	51	29
Tiivistelmän lukeminen ja kommentointi	67	10	23
Opinnäytetyön arviointiin osallistuminen	46	34	20
Kypsyysnäytteen kielen tarkastaminen	90	5	5
Tieteellisen kirjoittamisen/ tutkimusviestinnän opettaminen	63	26	11
Sähköpostitse ohjaaminen (kieli- ja tekstikonsultaatio)	30	65	5

Tiede- ja taidekorkeakoulussa tieteellisen kirjoittamisen tai tutkimusviestinnän opettaminen on ollut suomen kielen opettajalle vakiintunut tehtävä. Ammattikorkeakoulussa aineryhmän opettajista tieteellistä kirjoittamista opettaa aina tai joskus yhteensä 89 %. Kyselystä ei käy tarkemmin ilmi, miten ja missä vaiheessa suhteessa opinnäytetyöprosessiin opetus toteutuu.

Konventionaalinen kielentarkastajan rooli on helppo kytkeä arvioinnin antoon. Vastanneista 46 % osallistuu opinnäytteen arviointiin aina ja 34 % joskus. Selvää hajontaa oli kuitenkin sekä tiivistelmien luvun että arviointiin osallistumisen tavoissa: vastaajista 23 % ei lue tiivistelmää ja 20 % ei osallistu arviointiin koskaan. Annettujen lisätietojen perusteella tiivistelmien luetuttaminen on opiskelijalle vapaaehtoista ja toteutuu siksi satunnaisesti. Arviointiin osallistumisen vaihtelua selittää se, että opettaja tekee sen pyydettyä, usein etenkin raja- ja erityistapauksissa. Joissakin ammattikorkeakouluissa opettajan vakioisena tehtävänä on antaa

numeerisen arvosanan lisäksi kirjallinen lausunto opinnäytetyön kielestä tai tekstin selkeydestä. Annetun numeron tai lausunnon vaikutuksesta lopulliseen arvosanaa ei kuitenkaan kaikilla opettajilla ole tietoa. Ilmi tuli myös, että opettajien mielestä resurssi on syytä käyttää ”mieluummin ohjaukseen kuin arviointiin”.

Kyselyssä saatiin esiin suomen kielen ja viestinnän opettajan roolia teksti-ohjaajana. Liki puolet eli 41 % vastaajista ilmoitti aina lukevansa ja ohjaavansa tekstiversioita, joskus niin tekee 45 %. Suunnitelmavaiheen tekstejä ohjaa aina tai joskus 75 % opettajista. Melkein sama määrä (71 %) vastanneista osallistuu työkohtaisiin ohjauskeskusteluihin. Huomattava kuitenkin on, että noin neljännes vastaajista ei koskaan lue suunnitelmavaiheen tekstejä tai osallistu ohjauskeskusteluihin. Sähköpostitse opinnäytetöitä vastanneista ohjaa kuitenkin 30 % aina ja jopa 65 % joskus. Luonteeltaan verkko-ohjaus on kieli- ja tekstikonsultaatiota. Mahdollisuuksia säännöllisen ohjaussuhteen ylläpitoon näyttää tarjotun useita: ryhmä-, yksilö-, etä- ja lähiohjaus.

Eniten suomen kielen ja viestinnän ohjauskäytänteet vaihtelivat opinnäytetyöseminaareissa. Niihin ei osallistunut koskaan 48 % vastanneista, joskus osallistuu 37 % ja aina 15 % opettajista.

Vastausten perusteella suomen kielen ja viestinnän opettajan rooli opinnäytetyöprosessissa painottuu kirjoitettujen teksti-ohjauskeinojen ohjaukseen: tekstiversioiden lukemiseen ja kirjalliseen kommentointiin. Suullisen argumentoinnin taitoja harjaannutetaan ohjaussuhdetta ylläpitävissä työkohtaisissa ja ilmeisen usein kahdenkeskisissä ohjauskeskusteluissa. Tekstitaidoista kriittisen lukemisen, vaiheenmukaisen palautteenannon (ks. Svinhufvud 2007, 100) ja ryhmäviestinnän taitojen opetus ja ohjaus jäänevät prosessissa enimmäkseen sisällönohjaajan vastuulle.

4 Opinnäytetyön käytänteistä parhaat

Hankeselvityksessä kiinnostuksen kohteena olivat eri ammattikorkeakoulujen yhteiset ja eriävät opinnäytetyökäytänteet. Avointen kysymysten avulla tavoitteena oli saada esiin käytänteistä parhaat. Kyselyssä oli tätä varten yhdeksän avointa kysymystä, joihin vastaamalla opettajat tuottivat runsaan aineiston: litteroituna yhteensä 26 sivua rivivälillä 1 ja fonttikoolla 8. Vain muutama vastaaja ei osannut nimetä ammattikorkeakoulunsa hyviä käytänteitä, mutta muuten vastaukset olivat keskenään hyvin samansuuntaisia. Opettajien mielestä parhaita opinnäytetyökäytänteitä ovat:

- opinnäytetyön yhteinen aloituspäivä
- tekstin-/kielenohjaus prosessin aikana
- työpajatyöskentely
- yhteinen tekstipohja tai -malli opinnäytetyölle
- yhteistyö ja kollegiaalinen arvostus.

Onnistuneen aloituspäivän ohjelmaan sisältyy koko opinnäytetyöprosessin ja sen toimijoiden esittely, hyvän opinnäytetyön ja opinnäyteaiheiden tai -ideoiden esittely sekä vertaiskokemusten vaihto.

Vastanneiden opettajien mielestä kielenohjausta tulee tarjota kirjoitusprosessin aikana, jolloin opiskelijalla voi vielä käyttää ohjausta prosessissa hyväkseen ja ottaa siitä opikseen. Opinnäytetyön kieleen liittyvää ohjauskeskustelua pidettiin hyvänä motivaatiokeinona opiskelijan prosessin loppuun saattamiseksi.

Työpaja opiskelijan prosessin mukaisena ryhmäohjausmuotona on tehokas ja yksilöohjausta taloudellisempi tapa edistää tekstitaitoja, soveltaa menetelmiä, hakea tietoa tai lisätä vertaistukea prosessin eri vaiheisiin. Vastaajilla oli hyviä kokemuksia tekstipajojen pitämisestä ja etenkin niiden vapaaehtoisuudesta.

Ammattikorkeakoulun yhteisen opinnäytetyön tekstipohjan laatimista, esimerkiksi Word-tiedostona, pidettiin hyvänä käytänteenä. Saman asettelupohjan käyttöä jo aiemmissa oppimistehtävissä suositeltiin. Siten opinnäytetyövaiheessa jää aikaa olennaisempien ja työkohtaisesti varioivien kysymysten käsittelyyn.

Parhaisiin käytänteisiin vastaajat nimesivät myös arvostuksen, jota kollegat, etenkin ammattinaisten opettajat osoittavat suomen kielen ja viestinnän opettajan asiantuntemusta ja hänen antamaansa ohjausta kohtaan. Lähtökohtaisena periaatteena jaettu asiantuntijuus tekee yhteistyöstä toimivaa ja yhteiset arvot välittyvät opiskelijoille saakka.

5 Suomen kielen ja viestinnän opettaja hyvien käytänteiden kehittäjänä

Opetustehtävän lisäksi opinnäytetyössä liikutaan ammattikorkeakoulun lakisääteisistä tehtävistä myös soveltavan tutkimus- ja kehitystyön sekä aluevaikuttavuuden alueella, sillä valtaosa opinnäytetöistä tehdään hankkeistettuina. Yhteisten aineitten opettajien osuudesta ammattikorkeakoulun T&K-työhön on toistaiseksi hyvin vähän jäsennyksiä olemassa. Kyselyssä opettajat saivat avoimien kysymysten kautta kuvata tapoja, joilla he osallistuvat opinnäytetyötä kehittäviin työtehtäviin.

Suurin osa vastaajista osallistuu opinnäytetyötä kehittäviin työryhmiin ja projekteihin. Esimerkkeinä mainittiin

- arviointiryhmä,
- ohjeiden ja oppaiden laatiminen,
- opetusmateriaalin tuottaminen,
- opetussuunnitelmatyö,

- toiminta opinnäytetyötiimissä tai -ryhmässä ja
- opinnäytetyökilpailun tuomaristo.

Tavallista niin ikään on, että suomen kielen ja viestinnän opettajat osallistuvat sekä eri koulutusaloille että koko ammattikorkeakoululle yhteisten toimintatapojen kehittämissäryhmiin. Lisäksi vastanneet kouluttavat toisinaan muita opinnäytetyön ohjaajia ja osallistuvat valtakunnallisiin työryhmiin ja julkaisutoiminnan kehittämiseen.

Joillakin koulutusaloilla osa opettajista saattaa toimia myös sisällönohjaajana, etenkin viestintäaiheissa tai menetelmäosaamisensa soveltuviissa töissä. Tämä taas lisää myös kehittämistehtävien kirjoa, samoin aktiivista yhteydenpitoa työelämän edustajien kanssa, joka muuten yleensä on sisällönohjaajan aloitteen varassa.

Viidenneksessä ammattikorkeakouluista on pääosin yhteneväiset opinnäytetyökäytännöt, mutta koulutusaloittain prosessi saattaa vaihdella silti paljonkin. Kirjoittamisohjeita useimmat kyselyn opettajat ovat olleet tekemässä, ja ne ovat suurella osalla ammattikorkeakouluista yhteiset ja julkaistu verkossa.

Opettajan osallistuminen opinnäytetyön kehittämiseen on riippuvainen myös resurssien jakotavasta. Vastanneet suomen kielen ja viestinnän opettajat saavat opinnäytetyötä kohden tuntiresurssia 0–6 tuntia. Yleisin käytännö on 2–3 tuntia työtä kohden ja 15–30 minuuttia kypsyysnäytteen kielen tarkastukseen. Mikäli opettaja osallistuu ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tekstinohjaukseen, sen resurssiksi ilmoitettiin esimerkiksi 3–4 tuntia/työ. Mikäli opettajalla on vastuullaan muita opinnäytetyön kehittämistehtäviä, niistä hyvitetään työsuunnitelmassa erikseen tai työlle lasketaan väljempi kokonaisresurssi. Olennaista resurssien jaossa on kaikesta myös se, miten opinnäytetyön kielen ja viestinnän ohjaus on kirjattu opetussuunnitelmiin; vastanneista kolmanneksen mukaan sitä ei ollut tehty lainkaan.

6 T&K-viestinnän vaiheilla

Suomen kielen ja viestinnän opettajien osaaminen on kyselyn taustatiedoista ja avoimien kysymysten tuottamasta kylläisestä aineistosta päätellen laajempaa ja monipuolisempaa kuin mihin ammattikorkeakoulun opinnäytetyön opetus- ja ohjaukskäytännöt viittaavat. Opettajalle tarjoutui yhä vuonna 2006 useimmiten kypsyysnäytteen kielentarkastajan ja valmiin työn ”oikolukijan” rooli, vaikka opinnäytetyöprosessien hyviksi todetut käytännöt kannustavat paljon muuhun. Vastaajien mukaan parhaisiin tuloksiin päästään tekstinohjauksen keinoin eli koko opinnäytetyöprosessin aikaisella tekstiversioiden ohjauksella, erilaisilla vaihtoehtoisilla ohjausmuodoilla ja -materiaaleilla (esimerkiksi työpajat, kieli- ja

tekstikonsultaatio verkossa ja yhteiset tekstimallit) ja yhdessä ammattiaineiden opettajien kanssa tehdyillä ohjeistuksilla.

Kyselystä saatujen vastausten perusteella opinnäytetyöprosessissa korostuu erityisesti prosessuaalisen kielenohjauksen ja kirjallisten tekstien ohjauksen merkitys. Ne ovat osaamisalueita, joita perinteisesti on pidetty äidinkielen opettajan kompetenssiin kuuluvina. Puheviestinnän opetustilanteina esimerkiksi seminaareja ei juurikaan hyödynnetä hyviä poikkeuksia lukuun ottamatta. Samoin viestinnän osa-alueista yhteisöviestinnän ja markkinointiviestinnän avaukset jäävät puuttumaan, ellei sitten viestinnän opettaja saa näitä teemoja sisällönohjaajana ohjataksaan.

Tieteellinen kirjoittamisen, tutkimusviestinnän ja julkaisutoiminnan alueilla aineryhmän osaamista hyvin hyödynnetään. Tekstimalleja haetaan yhä edelleen akateemisesta maailmasta, vaikka työelämäläheisen kirjoittamisen kehittämisen tarve on tiedostettu (esim. Lankinen 2005 ja Osaaja-verkkolehden teemanumero 1/2008). On kaiketi vain ajan kysymys, milloin esimerkiksi työelämässä räjähdysmäisesti lisääntyneet projektiviestinnän opetustarpeet (Kankaanpää 2007, 193; Koskela – Koskinen – Lankinen 2007), hankkeissa kirjoittaminen (esim. Lambert – Vanhanen-Nuutinen 2005, 32) ja ammatillisesti täsmällisemmin kohdentuvien julkaisukanavien käyttö (esim. Jääskeläinen 2005) kiilaavat akateemisten tekstikonventioiden rinnalle tai ohi ja ammattikorkeakoulussa aletaan tutkimusviestinnän sijaan puhua instituutioon soveltuvammin *T&K-viestinnästä*.

Korkeakoulututkintojen viitekehys (2005, 28) kuvaa ammattikorkeakoulun kieli- ja viestintätaidoissa tavoiteltavia oppimistuloksia seuraavasti:

- Kyky viestiä suullisesti ja kirjallisesti asianomaiseen tehtäväalueeseen liittyvistä sekä asiantuntijoille että yleisölle.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tavoitteissa taas mainitaan *hyvä* kyky viestiä.

Tämä kahtalaiselle yleisölle viestimisen vaatimus ilmenee konkreettisesti etenkin opinnäytetyötekstissä, joissa on osoitettava sekä asiantuntijan oppineisuutta että kyttävä työelämälukijaa puhuttelevaan ilmaisuun (Vuorijärvi 2006, 2–5), asiantuntijaviestintään. Myös valtakunnallisen opinnäytetyökilpailu Thesiksen arviointikriteereissä (2007) opinnäytetyön *raportoinnille* säilytetään vastaavia painotuksia:

- kokonaisrakenteen toimivuus (rajaus, painotus, loogisuus)
- viestivyyt kohderyhmälle (asiantuntijaviestintä, tekstin sujuvuus)
- kriittisyys ja analyttisyys
- toimijoiden ammatillisen osaamisen kehittyminen.

Kyselyssä haluttiin saada ensisijaisesti esiin ammattikorkeakoulujen eri aloille mahdollisesti yhteisiä eikä niinkään alakohtaisesti tai tutkinnoittain

vaihtelevia opinnäytetyökäytänteitä. Perusteltuja eroja kuitenkin mitä ilmeisimmin on, ja niiden selvittämistä kannattaisi jatkaa. Samoin tarpeen olisi tutkia ammattikorkeakouluissa tehtyjen erikielisten opinnäytetöiden tekstikonventioita. Työelämä toimintaympäristönä monikulttuuristuu ja kansainvälistyy. Millaisia ovat esimerkiksi englanniksi, ruotsiksi tai saksaksi meillä ja muualla laaditut työelämäläheiset opinnäytetyötekstit? Mitä voisimme niistä oppia? Ajankohtaista olisi myös selvittää, millaisia tekstitaitoja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön laatijat tarvitsevat kyetäkseen viestimään *hyvin* – työelämälle saakka. Myös opiskelijoilta tulisi kysyä, minkälaista tekstinohjausta he kaipaavat.

Opinnäytetyötä sivuaviin kehittämistehtäviin valtaosa kyselyyn vastanneista suomen kielen ja viestinnän opettajista oli osallistunut. Opetus-, ohjaus- ja yhteisöviestinnän osaamiselle sekä monenlaisten tekstilajien ja julkaisukanavien tuntemukselle onkin kysyntää luotaessa ja pidettäessä yllä ammattikorkeakoulujen toimivia oppimisympäristöjä ja kontakteja sidosryhmiin. Opettajien tekstinohjauskokemukset ja taju tekstilajien tilanteisesta vaihtelusta tekevät suomen kielen ja viestinnän opettajasta vahvan työparin ammattiaineiden opettajille, jotka haluavat laajentaa työkenttäänsä uusille alueille ja tehdä opetustehtäviensä ohessa tai osana uskottavasti viestittyä T&K-työtä.

---

¹ Tulokset on esitelty aineryhmän valtakunnallisessa verkostotapaamisessa Helsingissä 10.11.2006.

LÄHTEET

ARENE:n kielten käytäntösuositukset 12.12.2006.
http://extra.seamk.fi/arenekr/_private/kaytantosuositukset.htm. Viitattu 3.2.2008.

Jääskeläinen, P. 2005. Toiminnallisen opinnäytetyön tekstilajipiirteistä. Teoksessa Lambert, P. & Vanhanen-Nuutinen, L. (toim.) *Hankkeesta julkaisuksi. Kirjoittaminen ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeissa*. Helsinki: Edita. 62–80.

Kankaanpää, V. 2007. Pitkästä prosasta portfolioon – tietotekniikan opinnäytetyö viestinnän ja raportoinnin näkökulmasta. Teoksessa Toljamo, M. & Vuorijärvi, A. (toim.) *Ammattikorkeakoulun opinnäyteyö kehittämiskohteena. Käytännön kokemuksia ja perusteltuja puheenvuoroja*. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Oulu: Kalevaprint Oy. 188–201.

Koskela, L., Koskinen, J. & Lankinen, P. 2007. *Viestintä verkostoissa ja innovaatioissa*. Helsinki: WSOYpro.

Korkeakoulututkintojen viitekehys. Kuvaus suomalaisista korkeakoulututkinnoista. 2005. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005: 4.

Opinnäytetyön laadun tekijät. Suosituksia opinnäytetyötä ohjaaville. 2006. Oulun seudun ammattikorkeakoulu ja opetusministeriö.
www.oamk.fi/opinnaytehanke. Viitattu 3.2.2008.

Lambert, P. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2005. Kirjoittamisen genren kehittäminen. Teoksessa Lambert, P. & Vanhanen-Nuutinen, L. (toim.) *Hankkeesta julkaisuksi. Kirjoittaminen ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeissa*. Helsinki: Edita. 13–43.

Lankinen, P. 2005. Ammattikorkeakouluopettaja tekstimaisemassa. Teoksessa Lambert, P. & Vanhanen-Nuutinen, L. (toim.) *Hankkeesta julkaisuksi. Kirjoittaminen ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeissa*. Helsinki: Edita. 231–246.

Osaaja.net. 2008. Ammattikorkeakoulujen verkkojulkaisu. 1.
www.osaaja.net. Viitattu 3.2.2008.

Svinhufvud, K. 2007. *Kokonaisvaltainen kirjoittaminen*. Helsinki: Tammi.

Tanskanen, I. 2007. Kypsyysnäyte ammattialaan perehtyneisyyden ja kielitaidon kohtauspaikkana. Teoksessa Toljamo, M. & Vuorijärvi, A. (toim.) *Ammattikorkeakoulun opinnäyteyö kehittämiskohteena. Käytännön*

---

kokemuksia ja perusteltuja puheenvuoroja. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Oulu: Kalevaprint Oy. 202–213.

Thesis. Ammattikorkeakoulujen valtakunnallinen opinnäytetyökilpailu. Verkkodokumentti. www.oamk.fi/thesis. Viitattu 3.2.2008.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 353/2003. Annettu Helsingissä 15.5.2003.

Vuorijärvi, A. 2006. *Tekstiä työelämälle: ammattikorkeakoulun opinnäytetyön jäsenys ja tehtävät.* Lisensiaatintutkimus. Helsingin yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.